

УДК 332.122+330.33.01

ОЦІНКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ПІДВИЩЕННЯ ВПЛИВУ КРИЗОВИХ ЯВИЩ

Даниліна Н.В.

В даній статті оцінено ймовірність банкрутства на ЗАТ «Ново-кратиторський машинобудівний завод» в умовах підвищення впливу кризових явищ.

Постановка проблеми. Економічна та політична нестабільність в Україні протягом останніх років призвела до загострення кризових явищ в промисловому секторі економіки. Особливо гостро вони відчуваються в машинобудівному секторі, де більшість підприємств є збитковими, а продукція є неконкурентоспроможною. Тому актуальним є діагностика ймовірності банкрутства та платоспроможності на підприємстві з метою розроблення та реалізації управлінських рішень, що забезпечать попередження потенційних кризових явищ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням кризових явищ на підприємствах займалися такі вчені як А.Н. Пушкар, В.О. Василенко, В.С. Пономаренко, А.М. Штангрет, О.О.Терещенко та інші, що сформувало основу для розроблення методик діагностики банкрутства підприємств, ідентифікації кризових явищ.

Дослідження ймовірності банкрутства підприємств було представлено в роботах В.В. Ковальова, Є.В. Бродіна, Л.А. Лігоненко, У.Шарп. О.К. Єлисеєва та Т.В. Решетняк розглядали різноманітні підходи застосування методів багатofакторного статистичного аналізу для оцінки фінансового стану підприємств [1];

О.Мамрак розроблено інтегрований показник для визначення класу фінансової надійності суб'єкта господарювання.

Галузеві особливості визначення фінансового стану підприємств розглянуті в дослідженнях Г.В.Юр'євої [6].

Незважаючи на значну кількість праць по дослідженню теоретичних аспектів дослідження банкрутства актуальним є практичне використання існуючих методик з метою прогнозування ймовірності кризових явищ на підприємстві машинобудівного сектору та визначення стратегій забезпечення стабільного безризикового розвитку підприємства.

Метою дослідження є практичне використання методики діагностування ймовірності банкрутства підприємства, що є одним із лідерів машинобудівної галузі.

Викладення основного матеріалу. Однією з проблем сьогодення є загострення кризових явищ та підвищення ризику банкрутства підприємств машинобудівної галузі.

Галузь машинобудування є рушійною силою технологічного розвитку будь-якої економіки. У країнах з розвинутою ринковою економікою розвитку цієї галузі приділяється особлива увага, адже саме галузь машинобудування вважається основним джерелом постійних інноваційних ініціатив. Так, наприклад, у США на його частку припадає близько 10 % ВВП, 45 % зайнятих і майже 40 % основного капіталу. В Україні ці показники є набагато нижчими. [4].

Зношеність основних засобів в середньому в машинобудівній галузі складає 70-80 %. Щорічний відсоток оновлення обладнання є надзвичайно низьким— 0,01%, тоді як провідних країнах світу з розвинутим машинобудуванням вважається, що щорічно повинно оновлюватись 10-12 % технологічного обладнання [2].

В останні роки постійно скорочується кількість підприємств, що ефективно працюють, більшість перебуває в кризовому стані, деякі з них на грані банкрутства.

Діяльність машинобудівних підприємств постійно оцінюється кредиторами, інвесторами, контролюється з боку державних органів влади. Зазначені суб'єкти контролюють податкове навантаження, платоспроможність, інвестиційну привабливість, операційну рентабельність підприємства. Але в умовах підвищення впливу кризових явищ на діяльність підприємства важливим є діагностування банкрутства підприємства, з метою попередження виникнення факторів, що завадять успішному функціонуванню підприємства.

Для дослідження фінансового стану підприємства використовуються показники платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості. Але більш точними є комплексні показники, що частіше за все використовуються для комплексної рейтингової оцінки і ймовірності банкрутства досліджуваного підприємства. Серед моделей, в основі яких лежать інтегральні показники є моделі Альтмана, Бівера, Ліса, Конана, Гольдера, Спрінгейта, Тафлета. Проблемою в діагностиці ймовірності банкрутства є необхідність використання достовірної інформації та обрання тієї моделі дослідження, яка має найвищий рівень достовірності та надійності при оцінці. Найбільш відомим методом оцінки банкрутства в закордонній практиці є мультиплікативний дискримінантний аналіз І. Є. Альтмана. Альтман виділив п'ять фінансових коефіцієнтів, на підставі яких можна скласти певне уявлення про платоспроможність фірми.

Як зазначав І.Є. Альтман, модель Т може у 94% випадків передбачити банкрутство[3].

Отже, для об'єкту дослідження банкрутства - одного з флагманів машинобудівного сектору України - Новокраматорського машинобудівного заводу оберемо саме п'ятифакторну модель Альтмана.

ЗАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» є багатопрофільним провідним підприємством машинобудівного комплексу Донецької області та України, що виробляє металургійне, прокатне, гірничорудне обладнання.

На основі фінансової звітності (ф. №1,2) ЗАТ «НКМЗ» було розраховано показники, що наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Діагностика банкрутства ЗАТ «НКМЗ»

Показник				
Найменування	2006	2007	2008	Нормативне значення
1. Поточна платоспроможність	989979,45	1516297,7	701452,9	> 0
2. Коефіцієнт забезпечення	0,58	0,52	0,63	0,1
3. Коефіцієнт покриття	2,48	2,10	2,39	1,5
4. Чистий прибуток	140162,3	198487,5	773408,0	> 0

За даними таблиці 1 спостерігається негативна тенденція зниження поточної платоспроможності підприємства.

Коефіцієнти покриття та забезпечення, перевищують нормативні значення, збільшується також чистий прибуток, що свідчить про ефективність діяльності підприємства.

Розрахуємо коефіцієнт Альтмана за 2006,2007,2008 роки за формулою:

$$T=1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 1X_5, [3] \quad (1)$$

де T — інтегральний показник рівня загрози банкрутства;

X1 — відношення власного оборотного капіталу до суми всіх активів підприємства;

X2 — відношення нерозподіленого прибутку до суми всіх активів;

X3 — рівень прибутковості активів;

X4 — коефіцієнт фінансового ризику;

X5 — коефіцієнт оборотності активів.

2008 рік

$$Z = 1,2 * \left(\frac{1988536 - 931079}{2952314} \right) + 1,4 * \frac{458502}{2952314} + 3,3 * \left(\frac{(834076 + 727824) / 2}{2952314} \right) +$$
$$+ 0,6 * \frac{1988536}{(2952314 - 1988536)} + \frac{(2728799 + 2197654) / 2}{(2952314 + 3806105) / 2} = 0,430 + 0,217 + 0,875 + 1,23$$
$$+ 6 + 0,729 = 3,48$$

2007 рік

$$Z = 1,2 * \left(\frac{1567571,7 - 802357,9}{2130803,5} \right) + 1,4 * \left(\frac{185741,8}{2130803,5} \right) + 3,3 * \left(\frac{(727823,8 + 445197,2) / 2}{2130803,5} \right) +$$
$$0,6 * \left(\frac{(2197654,4 + 1607251,4) / 2}{(2130803,5 - 1567571,7)} \right) + 1 * \left(\frac{2197654,4 + 1607251,4}{(2130803,5 + 2951250,9) / 2} \right) = 0,43 + 0,13 + 0,92 + 2,03 + 0,75 = 4,26$$

2006 рік

$$Z = 1,2 * \left(\frac{1378040,9 - 723224,1}{1765116,3} \right) + 1,4 * \left(\frac{171677,9}{1765116,3} \right) + 3,3 * \left(\frac{(445197,2 + 400188,6) / 2}{1765116,3} \right) + 0,6 * \left(\frac{(1607251,4 + 1433181,4) / 2}{(1765116,3 - 1378040,9)} \right) + 1 * \left(\frac{(1607251,4 + 1433181,4) / 2}{(1765116,3 + 2130565,5) / 2} \right) = 0,44 + 0,14 + 0,79 + 2,36 + 0,78 = 4,5$$

Розрахувавши коефіцієнт Альтмана за три роки, можна зробити висновок, що ймовірність банкрутства низька, але спостерігається негативна тенденція зниження цього показника з 4,5 у 2006 році до 4,26 у 2007 році, та до 3,48 у 2008 році, це свідчить про те, що збільшився коефіцієнт фінансового ризику та знизився рівень прибутковості активів.

Розрахунки дають змогу стверджувати, що ЗАТ « НКМЗ » не загрожує банкрутство, що свідчить про правильне використання

фінансових ресурсів та ефективність економічної діяльності підприємства в цілому.

Розрахункова модель Альтмана надає можливість швидкої оцінки ймовірності банкрутства, однак обмежуватися цим показником не варто. Окрім показника T варто постійно аналізувати фінансові потоки, а також слід звернути увагу на використання моделей Талера, Сгесштеп, Бівера, Лісу, що може бути основою для подальших досліджень. Висновки: Для того щоб знизити рівень кризових явищ на підприємствах машинобудівного сектору важливим є постійний моніторинг фінансового стану суб'єктів господарювання з метою розробки при необхідності антикризових методик.

Результати проведеної діагностики банкрутства за допомогою використання коефіцієнтів поточної платоспроможності, покриття, а також найбільш популярної моделі Альтмана на ЗАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» дають змогу констатувати той факт, що підприємство має стійке фінансове положення та ймовірність банкрутства дуже низька, незважаючи на значний вплив кризових явищ, що наявні в економіці України.

Дослідження показують, що своєчасна та достовірна оцінка фінансового стану підприємства створює основу для усунення при необхідності недоліків в діяльності підприємства.

Моніторинг фінансового стану на підприємствах машинобудівного сектору повинен визначати недоліки використання та залучення фінансових ресурсів, порушення структури капіталу з метою оптимізації діяльності підприємства та покращення фінансової стійкості.

Використання п'ятифакторної моделі Альтмана створює підґрунтя для більш досконалого діагностування ймовірності банкрутства за допомогою моделей Талера, Сгесштеп, Бівера, та створюють основу для подальших досліджень.

Література:

1. Єлисеєва О.К. Методи та моделі оцінки і прогнозування фінансового стану підприємств/Єлисеєва О.К., Решетняк Т.В.-Краматорськ: ДДМА, 2007. - 208 с.
2. Статистичний щорічник України за 2008 рік / Державний комітет статистики України. — К.: Консультант, 2009. — 562 с.
3. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. Посібник/ Терещенко О.О. - К.: КНЕУ, 2000. -412 с.
4. Федулова Л. І. Інноваційна економіка : підручник / Федулова Л. І — К.: Либідь, 2006,— 480 с.

5. Шморгун Н.П.. Фінансовий аналіз/ Шморгун Н.П., Головка І.В - К.: ЦНЛ, 2006. - 528 с.

6. Юр'єва Г.В. Оцінка фінансового стану промислових підприємств - багатомірний підхід: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / Одес. держ. екон. ун-т. - Одеса, 2006. -19 с.

Abstract

Danilina N. V.

Estimate of the probability of bankruptcy, enterprise, considering the escalating impact of the crisis.

In this article assesses the probability of bankruptcy for "Novo-Kramatorskom Machine Building Plant in increasing the impact of the crisisю